

L'epidemiòleg Tom Jefferson parla del falsos pronòstics que donen els experts en grip, de l'efecte de sobrevalorar la vacunació i de la gran utilitat de rentar-se les mans.

“Anhel de pandèmia”

Jefferson, de 55 anys d'edat, en fa quinze que treballa per a Cochrane Collaboration. Amb un equip internacional de científics, aquest metge valora tots els estudis publicats sobre la grip. Jefferson, que ara viu prop de Roma, fou durant deu anys metge de capçalera en l'armada britànica.

—**Senyor Jefferson, el món viu angoixat per la por de la grip porcina. Ja a la tardor, diuen els experts, una de cada tres persones, arreu del món, podria ser infectada amb el nou virus H1N1. Com us en protegiu vós i la vostra família?**

—Em rente les mans sovint, tot i que en el meu cas no ho faig tant per la grip porcina. Rentar-se les mans és probablement la millor prevenció no només contra el contagi del virus de la grip, sinó contra infeccions de les vies respiratòries i també gastro-intestinals.

—**De manera que la grip porcina no us preocupa gaire?**

—Els virus gripals de vegades són imprevisibles. Per això és recomanable una certa precaució. Tanmateix, considere una bogeria les catàstrofes que ens pronostiquen els experts en grip any rere any. Aquests pronòstics són cada vegada pitjors. Però fins ara no n'ha arribat cap. Per exemple, què ha estat la grip aviària, que se suposava que ens mataria a tots? Res. Amb tot, aquesta gent continua fent prediccions. De vegades sembla que alguns tinguen anheli de pandèmia.

—**A qui us referiu? A l'Organització Mundial de la Salut, l'OMS?**

—A l'OMS i a les autoritats sanitàries, els viròlegs, la indústria farmacèutica. Al voltant d'aquesta idea, d'aquests pensaments de l'amenaça-

EL TEMPS

Jefferson, expert en grip: “Jo no veig cap motiu per a vacunar.”

dora pandèmia de grip, s'ha anat construint al llarg dels anys tota una maquinària. D'ací pengen diners, influència, carreres, institucions senceres! L'únic que calia per a engegar aquesta maquinària era un virus petit i mutant.

—**A la vostra pàgina web italiana hi ha un “compte enrere de pandèmia” que cada any s'acaba l'1 d'abril [a diversos països, l'1 d'abril és un dia per a fer bromes, l'equivalent al nostre dia dels Innocents]. La situació no requereix un poc més de serietat?**

—Només burxe un poc en la falsa certesa que ens han fet creure. Un terç de la població mundial agafarà la grip porcina? Ara per ara això no ho sap ningú. Més encara, em fa l'efecte, quan, almenys en aquests moments, no hi ha cap diferència principal amb les altres onades de grip normals. Potser la grip porcina hauria passat desapercibuda si en compte de ser un virus influença haguera estat un altre virus desconegut.

—**S'ha precipitat, l'OMS, anunciant una pandèmia?**

—No creieu que és significatiu que per a fer-ho l'OMS haja canviat la pròpia definició de pandèmia? El criteri que ha de ser una malaltia amb un alt nivell de mortalitat simplement s'ha eliminat. Així és com la grip porcina s'ha convertit en pandèmia.

—**Però cada any només a Alemanya hi ha entre 10.000 i 30.000 morts per grip. A occident la grip és la malaltia infecciosa més mortal...**

—Un moment! Aquestes xifres no són més que estimacions. Primer de tot hem de distingir entre infeccions gripals i gripes vertaderes. Els símptomes —de sobte molta febre, dolors articulars, molèsties respiratòries, en alguns casos bronquitis i pneumònia— són iguals per a totes dues. Però només les gripes vertaderes es desencadenen efectivament pel virus influença. En canvi, les infeccions gripals es produeixen per 200 gèrmens patògens diferents. Rere les xifres dels considerats morts per la grip s'amaguen sempre casos mortals per tots aquests gèrmens. Si un home gran es mor per una pneumònia, ningú no li fa una autòpsia per saber si realment l'ha mort un virus influença. De mitjana, només un 7% de les infeccions gripals són desencadenades per un virus influença. La importància d'aquest virus se sobrevalora sistemàticament.

—**I els altres 200 tipus de virus?**

—Els investigadors els presten massa poc interès! Els rinovirus, per exemple, tenen més de cent variants. La majoria de vegades només provoquen mocs, però poden ser mortals. El virus RS, d'una altra banda, és molt perillós per a nadons i xiquets.

—**Per què no s'hi interessin els investigadors?**

—Molt fàcil: amb rinovirus, virus RS i la majoria dels altres gèrmens no es poden fer ni diners ni carrera. Contra els virus influença, en canvi, hi ha una vacuna i també medicaments. Ací darrere s'amaguen els diners de la

gran indústria farmacèutica! Aquesta indústria també mira que la investigació sobre la influença es publiqui en bones revistes. Així aconseguim més atenció i tot el camp d'investigació resulta interessant per a científics ambiciosos.

—**Aleshores, científicament, el gran interès en el virus influença és injustificat?**

—La limitació al virus influença no tan sols és falsa, sinó també molt perillosa. Us en recordeu de l'SRAS? Això fou una epidèmia realment perillosa. Vingué ràpida com un meteor i moltes persones se'n moriren. SRAS ens va agafar per sorpresa, perquè l'havia desencadenat un coronavirus. D'on venia aquest virus? On ha anat a parar? O encara volta per aquí? Tot açò no ho sabem. I cada any es descobreixen nous virus estranys. Per exemple, el bocavirus que pot originar bronquitis i pneumònia en xiquets petits. O l'anomenat metapneumovirus, que als estudis apareixia com a responsable, pel cap baix, del 5% de les malalties gripals. Hauríem de vigilar pertot arreu!

—**Però en la gran pandèmia de 1918-1919 foren veritables virus gripals que s'escamparen pel món i mataren 50 milions de persones. O açò també ho desmentiu?**

—És prou probable que fora així, però no n'estem absolutament segurs. La pandèmia de 1918-1919 encara ens planteja molts enigmes. Fa només dotze anys que es diu que en fou causant el virus H1N1. Però també hi ha indicis que hi havia bacteris en joc. Queda per aclarir per què la mortalitat per grip caigué d'una manera tan espectacular després de la Segona Guerra Mundial. Avui només se'n registra una fracció del que era normal abans de la guerra. Allò que posteriorment s'anomenà *pandèmies*, la *grip asiàtica* del 1957 i sobretot la *grip de Hong Kong* de 1968-1969 ja no es poden considerar a l'estadística de morts com a esdeveniments excepcionals.

—**Aleshores per què es parla de pandèmia?**

—Això ho hauríem de demanar a l'OMS!

—**De què creieu que depèn que un virus, ara el virus de la grip**

porcina, passe a ser una amenaça mundial?

—Lamentablement, només puc dir: això no ho sabem. Tinc la sospita que tot açò és molt més complex que no ens podem imaginar avui. Tal volta el postulat de Robert Koch, que diu que "un germen, una malaltia", fa curt per a tots aquests virus que produeixen símptomes gripals. Per exemple, per què no agafem la grip a l'estiu? Si al cap i a la fi els gèrmens hi són tot l'any! El metge i higienista alemany Max von Pettenkofer ja va desenvolupar una teoria al segle XIX segons la qual el medi, a través del contacte amb el germen, pot modificar la malaltia. Crec que valdria la pena de continuar investigant en aquesta direcció. Aleshores, probablement, podríem entendre millor la pandèmia de 1918-1919 o valorar millor els perills de la grip porcina.

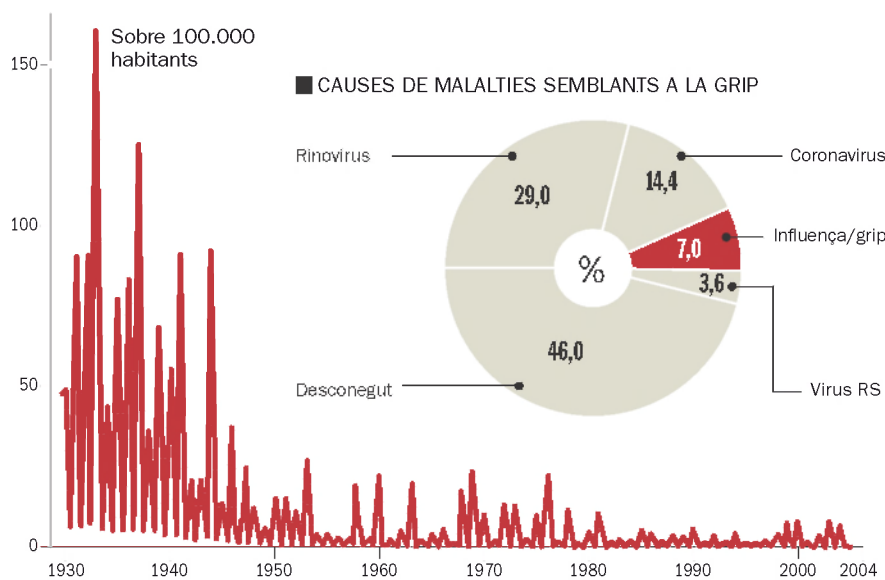
—**L'ésser humà ara està més ben preparat que el 1918. Prompte s'haurà enllestit la vacuna contra la grip porcina. Fins a quin punt creieu que protegirà?**

—Això només ho pot mostrar l'ex-

Prevençió de la grip al Japó: "És una bogeria les catàstrofes que ens pronostiquen any rere any."

Morts per la grip

*Examen mèdic a 291 pacients adults.

Font: American Journal of Public Health, Nicholson et al.

periència. Abans de l'administració de la vacuna, únicament es prova si provoca cap reacció. Però n'hi haurà prou per a protegir-nos de la malaltia?

—Sou pessimista?

—[Riu.] Diguem-ho així: d'ací a un any en sabrem més!

—Fa anys que avalueu sistemàticament per a la Cochrane Collaboration tots els estudis de vacunes contra la grip estacional. Quina eficiència tenen?

—No especialment bona. Contra el gran nombre d'infeccions gripals, una vacuna contra la grip no pot aconseguir res, perquè només serveix contra el virus influença. Per això la vacuna no canvia res de l'alta mortalitat dels mesos d'hivern. Fins i tot contra el virus influença protegeix fins a un cert punt. Sempre hi ha el perill que els virus gripals encara muten després de la producció de la vacuna, de tal manera que la vacuna, en el pitjor dels casos, no té cap efecte. La vacuna funciona més bé, i açò ho demostren els pocs bons estudis que hi ha, en adults joves i sans. En canvi, als xiquets o a la gent gran els ajuda ben poc o no gens.

—Però es recomana precisament a aquest grup de la població!

—Teniu tota la raó. Aquesta és una de les contradiccions entre evidència científica i pràctica.

—I com és que hi ha aquesta contradicció?

—Òbviament, té a veure amb la influència de la indústria farmacèutica. Però també hi té a veure que la grip és sobrevalorada. Té a veure amb fons d'investigació, amb poder, amb influència i amb glòria científica!

—Hi ha cap bon motiu per a crear una vacuna contra la grip?

—Jo no n'hi veig cap. Però jo no he de decidir-ho.

—I què me'n dieu de Tamiflu i Relenza, els medicaments per a la grip, que ja s'empren contra la grip porcina? Funcionen realment bé, aquests medicaments?

—Si es prenen a temps, escurcen la durada de la grip un dia. A més, segons un estudi, disminueixen el risc de pneumònia.

—Aleshores aquests medicaments poden reduir la mortalitat per grip?

—Absolutament possible. Ara bé, encara no s'ha provat científicament.

—I els efectes secundaris?

—Tamiflu pot causar mareig. I també hi ha indicis d'efectes secundaris psiquiàtrics. Des del Japó es va informar que alguns joves que havien pres Tamiflu van tenir símptomes psicòtics aguts, semblants a un esquizofrènia.

—Per tant, té cap sentit l'aplicació d'aquest medicament?

—En cursos greus de la malaltia, absolutament. Però Tamiflu no s'hauria de repartir de cap manera per totes les escoles, com ha passat ara en certa manera. No em sorprèn gens ni mica que ara amb la grip porcina ja hi haja informes sobre resistència.

—A Alemanya cada estat federal ha d'emmagatzemar medicaments contra la grip per a un 20% de la població. Ho considereu absurd?

—Hi ha camins considerablement més barats amb què es pot aconseguir molt més. Per exemple, s'hauria d'ensenyar als xiquets d'escola que s'han de rentar les mans. Preferiblement, després de cada classe! I a cada aeroport s'haurien d'instal·lar centenars de lavabos. Aquell que no es rente les mans després del vol hauria de ser detingut a la duana. Seria possible posant colorants invisibles a l'aigua. I també té sentit portar mascareta.

—Està realment demostrat que aquestes mesures ajuden?

—Hi ha alguns bons estudis que es dugueren a terme durant l'epidèmia SRAS. Es diuen estudis *cas-control*. S'hi examinaren persones que tenien un contacte estret amb el virus SRAS. Després es va comparar el comportament de les persones que s'havien infectat en aquest contacte amb el comportament de les que no s'havien infectat. Aquests estudis aportaren resultats ben clars.

—Ara us veig entusiasmat!

—És que ho estic. El millor d'aquestes mesures és que no tan sols són barates, sinó que ajuden contra més gèrmens a banda del virus influença. Quasi tots els 200 gèrmens que provoquen símptomes gripals es poden combatre així, igual com virus gastrointestinals i fins i tot gèrmens totalment desconeguts! Un estudi del Pakistan ha demostrat com es pot salvar la vida de xiquets rentant-se les mans. Per això se'ls hauria de donar el premi Nobel!

—Senyor Jefferson, li agraim l'entrevista.

Johann Grolle
Veronika Hackenbroch.

Traducció de Beatriu Vallés